

Säkylän Ristolon paahdealueen perustaminen

Selostus toimenpiteistä 24.3.2022

Villi vyöhyke ry.

Johdanto

Valtatietä 12 (Eura–Raijala) Säkylän Ristolassa levennettiin, jotta liittymästä tulee porrastettu ja turvallinen. Samalla tehtiin alikulku kevyelle liikenteelle. Muutoksen yhteydessä teiden väliin jäi suojaviheralueita, joista perustettiin paahdeympäristöjen perustamiskokeiluita. Ristolaan perustetun paahdealueen pinta-ala on 7 500 neliometriä. Paahdealue koostuu kahdesta osasta. Laajempi osa on tasainen ja pienempi osa jonkin verran kalteva. Ristolaan perustettu paahdealue on kokeellinen eikä vastaavia alueita ole juurikaan perustettu Suomessa. Yleensä tiealueiden paahdeympäristöt muodostuvat muun toiminnan sivuvaikutuksena, kun alueita jää hiekka- tai sorapohjaisiksi ja niille leviää lajistoa omaehtoisesti.

Paahdeympäristöt

Paahdeympäristöt ovat Suomessa harvinaisia ja niillä elää runsaasti niille erikoistunutta eliölajistoa. Harvinaisimmat ja uhanalaiset paahdeympäristöjen eliölajit ovat pääasiassa kasveja ja hyönteisiä. Paahdeympäristöjen tyypillinen piirre on se, että ne ovat avoimia ja hiekka- tai sorapohjaisia. Paahdeympäristöjä muodostuu luonnossa esimerkiksi harjumetsien aurinkoiseihin etelärinteisiin. Paahdeympäristöjä muodostuu omaehtoisesti myös ihmisen muokkaamille alueille, kuten vaikkapa väylien varrelle, lentokentille ja puolustusvoimien harjoitusalueille.

Ristola sijaitsee Säkylän ja Kokemäenjoen harjujaksojen välissä, ja siten perustettu paahdealue täydentää alueen nykyisten paahdeympäristöjen jatkumoa. Paahdeympäristöjen eliölajisto on pääosin pioneerivaiheen lajistoa. Se tarkoittaa sitä, että ne pärjäävät parhaiten muista eliöistä vaipailla alueilla. Sellaisia muodostuu luonnollisesti esimerkiksi metsäpalojen tai eroosion seurauksena.

Paahdeympäristöjen lajit tarvitsevat usein paljasta hiekkaa tai soramaata. Paahdeympäristöjen eliölajit ovat heikkoja kilpailijoita. Paahdeympäristöjen kasvilajit pärjäävät heikosti kilpailussa esimerkiksi tienpientareiden yleisemmille kasvilajeille.

Kokeilun perustaminen

Ristolon paahdealue perustettiin kuivan kangasmetsän alueelle, jolta poistettiin puusto. Paahdealueen perustamiseksi kangasmetsän pohjamaan päälle levitettiin noin 20 senttimetrin paksuinen hiekkakerros. Levitetty hiekka oli hienoa hiekkaa. Hiekan levitti paahdealueelle tiealueen urakoitsija.

Koska paikallisten luonnonkasvien siemeniä on Suomessa niukasti saatavilla, valikoitui Villi vyöhyke -yhdistys perustamaan Ristolon paahdealueella käytettävän kasvillisuuden. Yhdistys oli aikaisemmin hoitanut ja perustanut useita paahdeympäristöjä ja niihin rinnastettavia kuivia ketoja.

Yhdistyksellä oli myös aikaisempaa kokemusta useimpien paahdealueiden harvinaisempien kasvilajien kasvattamisesta, joita Säkylänkin seudulla kasvaa.

Ristolán paahdealueelle tuotava kasvillisuus valikoitui dokumenttiaineiston tarkastelun ja retkeilyn perusteella. Villi vyöhyke yhdistyksen edustajat tutustuivat alueen kasvillisuutta käsittelevään kirjallisuuteen ennen retkeilyä, jonka perusteella saatiin alustava käsitys niistä kasvilajeista, joita alueella voisi olla. Yhdistyksen edustajat olivat aikaisemmin retkeilleet Säkylänharjulla puolustusvoimien alueella, joka pohjusti maastoretkeilyn suunnittelua. Yhdistys retkeili Säkylän, Euran ja Kokemäen seudulla viiden päivän ajan heinä- ja elokuussa vuonna 2020.

Kasvillisuus

Yhdistyksen jäsenet löysivät Säkylän lähiseudulta useita kasvilajeja, jotka valikoitiin kasvatukseen Ristolán paahdealueelle. Yhdistyksen jäsenet keräsivät siemeniä pääosin lähiseudulta. Kasvilajeja löytyi ja niiden siemeniä kerättiin erilaisilta ruderaateilta, kuten hiekkakuopilta, väyläalueilta ja puolustusvoimien harjoitusalueelta. Jotkin kasvilajit löytyivät yllätyksenä, kuten esimerkiksi Kauttuan käytöstä poistetuilla rata-alueilla kasvavat ketomarunat. Ketomaru-
nan levinneisyys on Suomessa pääosin itäisempi.

Joidenkin paahdeympäristöjen kasvilajien tapauksessa päätettiin kerätä siemeniä myös hieman kauempaa, koska riittäviä kasvustoja siemenien keräämiseksi ei löytynyt tarpeeksi Säkylän lähistöltä. Siemenien keräämiseksi kerättävien kasvustojen tulee olla riittävän laajoja ja elinvoimaisia. Kauempaa kerätyt kasvilajien siemenet olivat kuitenkin korkeintaan sadan kilometrin säteeltä, jota voi edelleen pitää seudullisesta alkuperää olevana siemenenä. Esimerkiksi Saksassa ennallistamis- ja luonnonhoitoprojekteissa käytettävien paikallisten kasvilajien kriteerit merkitsevät 200-300 kilometrin säteeltä kerättyjä siemeniä. Ainoa sitä kauempaa tuotu kasvilaji oli hietaneilikka. Erittäin uhanalainen hietaneilikka valikoitui kasvatuskokeeseen koska sen kasvupaikkojen lisäämisellä on valtakunnallista merkitystä. Lisäksi hietaneilikka kasvaa muualla vastaavanlaisissa paahdeympäristöissä, joten hietaneilikan käyttöä Ristolassa voi perustella harvinaisen elinympäristötyypin hoitamisella.

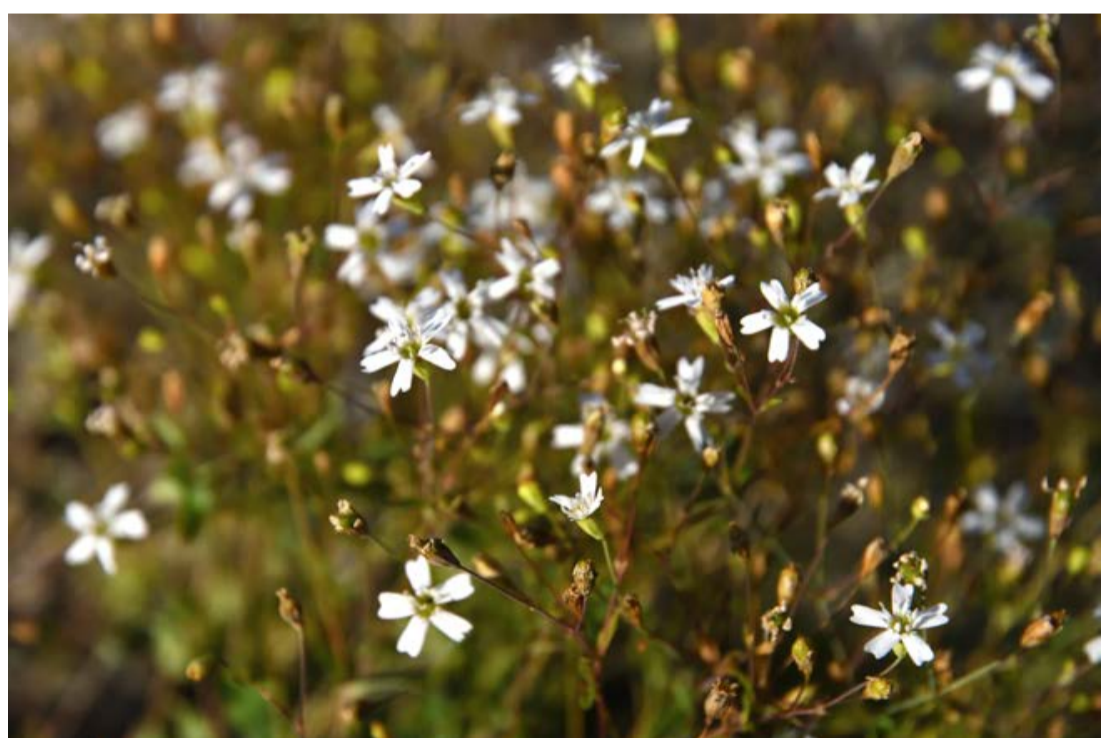
Ristolán paahdealueella kasvilajit kylvettiin ja istutettiin kahteen osaan, osa lajeista laajempaan paahdealueeseen ja osa pienempään paahdealueeseen. Pienemmälle paahdealueelle valikoitiin kasvilajeja, joiden siemeniä saatiin kerättyä vähemmän, ja jotka ovat heikompia kilpailijoita tai muutoin harvinaisempia lajeja. Pienemmälle alueelle tuotiin vain matalampaa kasvillisuutta ja isommalle alueelle jonkin verran korkeampaa kasvillisuutta. Isommalle alueelle tavoitteeksi asetettiin monikerroksisemman paahdealueen kehittäminen, jossa olisi eri korkuisia kasvilajeja.

Ketomaru kasvaa Kauttuan vanhalla asemalla

Kangasajuruohoa kasvaa tienpientareilla Säkylässä

Kangasajuruohoa kasvaa tienpientareilla Säkylässä

Laajemmalle alueelle tuotuja kasvilajeja olivat ketomaru, pohjanmasmalo, ukontulikukka, jänönapila, mäkitervakko, metsänätkelmä, keltamaite ja isomaksaruoho. Pienemmälle alueelle kylvettyjä ja istutettuja kasvilajeja ovat kangasajuruoho, idänkeulankärki, ketotuulenlento, hietaneilikka, kissankello, nuokkukohokki ja kalliokohokki. Siementen kylvöjä ja taimien istutuksia on tehty alueelle syksyllä 2020 ja syksyllä 2021.

Siementen kylvöjä Ristolán paahdealueella

Taimien istuttamista paahdealueella

Puhdistamattomia siemeniä valmiina kylvöihin

Paahdealueesta kertova infotaulu

Jäkälíen kasvatus

Paahdeympäristön perustaminen tiealueelle sisälsi riskejä, koska hiekasta leviää hiekkapölyä ympäristöön. Ristolassa päätettiin siten kokeilla hiekan stabiloimiseen kasvillisuuden lisäksi jäkälíä. Jäkälíä kasvaa myös luontaisesti hiekkapohjaisilla paahdealueilla, joten ne sopivat yhteen paahdeympäristöjen harvinaisten eliölajien kanssa. Jäkälíen kasvattamisesta on Suomessa niukasti aiempia kokemuksia. Ristolán paahdealueelle valikoitiin kasvatuskokeiluun tina- ja torvijäkälíä. Tina- ja torvijäkälít leviävät ja lisääntyvät murtuneiden kasvustojen avulla, joten jäkälít tuotiin alueelle kerättyinä kasvustoina. Alueelle levitetyt jäkälít kerättiin tulevan teollisuusalueen paikalta ennen sen rakentamista. Koska jäkälít olisivat tuhoutuneet källion murskauksen takia, ei jäkälíen keruusta aiheutunut haittaa luonnolle.

Hoitotoimenpiteet

Ristolán perustetulle paahdealueelle leviää lähiympäristöstä kasvilajeja, jotka päihittävät paahdekasvit kilpailussa. Sellaisia ovat esimerkiksi pujo, hietakastikka, piharatamo, juolavehnä, peltohatikka, alsikeapila ja kanadankoiransilmä. Vuonna 2021 aluetta kitkettiin yhteensä 25 tuntia

kahdella eri käyntikerralla. Kaikki paahdealueelle omaehtoisesti muualta leviävät kasvilajit eivät heikennä sitä. Esimerkiksi alueelle leviävän ahosuolaheinän voi jättää alueelle, koska se on hyödyllinen ravintokasvi paahdeympäristöjen hyönteisille.

Seuranta

Kohteen perustamisvaihe kestää vuodet 2020-2023. Sen lisäksi alueen kehittymistä seurataan ainakin vuoteen 2024 asti. Kasvillisuuden lisäksi seurataan, mitä hyönteisiä alueelle leviää. Kesällä 2021 alueen kasvuunlähtö oli jokseenkin hidasta, koska kasvukausi oli erittäin kuuma ja vähäsateinen. Useimmat alueelle syksyllä 2020 kylvetyt kasvilajit aloittivat kasvunsa vasta loppukesällä ja syksyllä 2021, jolloin lämpötilat alenivat ja oli jonkin verran sateita.

Vuonna 2021 alueella oli jonkin verran kulumista, mutta ei vielä niin paljon, että se häittäisi kasvillisuuden kehittymistä. On mahdollista, että tulevaisuudessa kasvillisuuden sekaan muodostuu oikopolku bussipysäkiltä alikulkutunnelille. Alueelle tuotiin paahdekokeilusta kertova kyltti kevyenliikenteenväylän viereen. Seurannan tuloksien ja niiden arvioinnin perusteella alueelle laaditaan myöhemmin hoitokorffit.

Rikkaruohojen kitkemistä Ristolan paahdealueella

Kokemuksia vuoteen 2022 mennessä

Vuonna 2020 levitetyt jäkäläkasvustot olivat liian suuria. Kasvustot eivät pysyneet riittävästi paikallaan, vaan ne siirtyivät ilmavirtausten mukana paahdealueita ympäröiviin ojiin. Vuonna 2021 levitetyt jäkäläkasvustot murskattiin hienojakoisemmiksi, jotta ne eivät olisi niin helposti tuulen vietävissä.

Ristolan paahdealueen reunoille levitettiin perustamisvaiheessa multaa ja kylvettiin nurmuseosta. Nurmuseoksen lajit kuitenkin levisivät jo vuonna 2021 paahdealueen hiekalle ja on odotettavaa, että ne voivat peittää paahdekasvillisuutta alleen. Jatkossa vastaavia kokeiluita perustaessa, ei multaa ja paahdealueelle leviävää kasvillisuutta kannata tuoda paahdealueen lähistölle. Paahdeympäristöjä perustaessa tulisi myös huomioida ja suunnitella niiden läheiset alueet siten, että niille ei kasva sellaista kasvillisuutta, joka leviää helposti perustettuun paahdeympäristöön. Ristolan paahdealueen lähistöllä on avoimia joutomaita, joilta leviää kilpailukykyisiä yleisiä kasvilajeja paahdealueelle.

Paikoin Ristolan paahdealueen kasvualustan, hiekan levityspaksuus on jäänyt selvästi ohuemmaksi kuin 20 senttimetriä. Maaperän siemenpankista nouseva kasvillisuus on näillä paikoin ongelma, mutta se on ratkaistu kitkemällä kasvillisuutta. Muutoin siemenpankista nouseva kasvillisuus haittaisi herkempien paahdelajien kehittymistä. Paahdealueita perustaessa pitäisi varmistaa, että kasvualustaa levitettäessä ei jäisi liian ohuita kohtia.

Loppuvuoteen 2021 mennessä alueella oli muodostunut jonkin verran hiekkapölyä, eivätkä jäkäläkasvustot tai alueelle tuodut kasvilajit olleet stabiloineet sitä vielä. Mahdollinen korjausliike on levittää lisää jäkälän kasvustoja, kuten tehtiin syksyllä 2021.

Kasvillisuuden kylvöt alueelle olivat tiheät, eikä kasvillisuutta kannata tuoda alueelle enempää. Jos hiekkapölyn sitominen ei ole jäkälän ja kasvillisuuden avulla riittävän nopeaa, eräs vaihtoehto on myös käyttää jatkossa perustettavien paahdealueiden kasvualustana karkeampaa soraa. Useimmat paahdealueiden eliölajit pystyvät hyödyntämään myös soraa, eikä se kulkeudu yhtä helposti tuulen mukana kuin hieno hiekka.

Lisätietoja:

Jere Nieminen, Pj. Villi vyöhyke ry.

jere.nieminen@villivyohyke.fi

+35845224476

<http://villivyohyke.net/ver2/toiminta/ristola/>

Niina Anttila, liikenteen ympäristöasiantuntija

Varsinais-Suomen ELY-keskus

niina.anttila@ely-keskus.fi

+358407384296

Villi vyöhyke Wild Zone